

50 maddede

HZ. AYŞE ve İslam'da Kadın

Doğan Satmış

© KARAKARGA YAYINLARI 394

*Her hakkı saklıdır. Bu eserin aynen ya da özet olarak hiçbir bölümü,
telif hakkı sahibinin yazılı izni alınmadan kullanılamaz.*

50 Maddede Hz. Aşve İslam'da Kadın

Doğın Satmış

Genel Yayın Yönetmeni: Mustafa Kutlukhan Perker

Üretim Koordinatörü: Semran Karaçayır

Editör: Neslihan Perker

Kapak Tasarım: Sedat Gösterikli

Sayfa Düzeni: Melike Doğın

Sosyal Medya-Grafik: Tuğçe Budak-Mesud Topal-Meltem Kökboyun

1. Baskı: Eylül 2022

ISBN: 978-625-8360-11-0

*İmtiyaz Sahipleri: Yelda Cumalıoğlu, Mustafa Kutlukhan Perker
KaraKarga Yayınları, Destek Yayınları'nın alt kuruluşudur.*

Yayıncı Sertifika No. 13226

Adres: Abdi İpekçi Cad. No. 31/5

Nişantaşı / İstanbul

Tel. (0 212) 252 22 42

Faks: (0 212) 252 22 43

karakarga.com

info@karakarga.com

karakargayayinlari

karakargayayinlari

karakargayayin

Baskı: Deniz Matbaa Mücellit

Adres: Maltepe Mahallesi Hastane Yolu Sokak

No. 1/6 Zeytinburnu - İstanbul

Tel. 0 212 613 30 06

Matbaa Sertifika No. 48625

Destek Dukkan

50maddede

HZ. AYŞE

ve İslam'da Kadın

İçindekiler

ÖNSÖZ s7

HZ. MUHAMMED'İN YAŞADIĞI DÖNEMİ NASIL BİLİYORUZ? s17

HADİSLER NASIL TOPLANDI? s22

HZ. MUHAMMED'İN HAYATININ SATIR BAŞLARI NELERDİR? s24

AYŞE KİMDİ? AYŞE'NİN BABASI VE ANNESİ NEDEN

“GÜZEL İNSANLAR” DİYE ANILIRDI? s27

AYŞE'NİN DOĞUMU VE ÇOCUKLUĞU s33

HZ. MUHAMMED'İN AYŞE İLE İLGİLİ RÜYALARI? s36

MEDİNE'YE HİCRET s41

EBU BEKİR: “YA RESULULLAH NİYE BEKLİYORSUN?” s44

KIRMIZI ÇİZGİLİ DÜĞÜN ELBİSESİ s46

AYŞE'NİN YAŞI İLE İLGİLİ TARTIŞMALAR s52

PROF.DR.YAŞAR NURİ ÖZTÜRK'ÜN GÖRÜŞÜ s56

PROF. BAYRAKTAR BAYRAKL'I'NIN GÖRÜŞÜ s61

PROF. HAYRET'TİN KARAMAN'IN GÖRÜŞÜ s63

PROF. HAYRİ KIRBAŞLIOĞLU'NUN GÖRÜŞÜ s65

İHSAN ELİAÇIK'IN GÖRÜŞÜ s67

İSLAMWEB, FETVASINI YENİLEDİ VE GEREKÇELERİ SAYDI:

“OLAMAZ” s69

BU KONUDA DİYANET NE DİYOR? s74

CAHİLİYE DÖNEMİ NİKAH USULLERİ s79

HZ. MUHAMMED'İN EŞLERİ s82

DÖRT EŞ SINIRLAMASI AYETİ İNİNCE s90

İSLAM'DA ÇOK EŞLİLİK TARTIŞMALARI s94

DİYANET'İN HZ. MUHAMMED'İN EVLİLİKLERİ İÇİN GÖRÜŞÜ s99

AYŞE, ÖTEKİ EŞLERLE NASIL GEÇİNİRDİ? s102

HZ. MUHAMMED'İN ZEYNEP'LE EVLİLİĞİ	s111
SAFİYE'Yİ KISKANMALARI	s120
AYŞE KİMLERLE İYİ ANLAŞIYORDU?	s125
“AYŞE KONUSUNDA BENİ ÜZMEYİN”	s131
KIPTİ CARİYE TARTIŞMASI VE BOŞANMA İDDİASI	s136
AYŞE'NİN PİŞMANLIĞI: “ÇOCUK”	s149
GERDANLIK YA DA İFK OLAYI NEDİR?	s152
DEDİKODULARDAN SONRA MEDİNE	s164
DEDİKODULARI KİMLER ÇIKARDI?	s178
OLAY ÜZERİNE İNEN AYETLER	s184
İFTİRA EDENLER KİMLERDİ, CEZA ALDILAR MI?	s188
AYŞE, OLAYI HİÇ UNUTMADI	s198
OLAYA ŞİİLERİN BAKIŞI	s202
HZ. MUHAMMED AYŞE'NİN ODASINDA ÖLDÜ	s212
AYŞE'NİN ODASININ GÜNÜMÜZDEKİ ÖNEMİ	s221
PEYGAMBER'DEN SONRAKİ YILLAR	s224
AYŞE'NİN ÇARESİZ KALDIĞI AN	s229
HALİFE OSMAN DÖNEMİ	s231
HALİFE ALİ İLE GERGİNLİKLER VE “CEMEL VAKASI”	s235
AYŞE'Yİ ÇOK ÜZEN OLAY: “KARDEŞİNİN ÖLDÜRÜLMESİ”	s240
AYŞE; EN FAZLA HADİS RİVAYET EDEN TEK KADIN	s245
ÇOK HAYIRSEVERDİ	s249
“TEK İSTEDİĞİM ÖLÜM”	s252
AYŞE'NİN 10 EŞSİZ ÖZELLİĞİ	s256
İSLAM'IN KADINA BAKIŞI	s260
İSLAM'DA KADINA ŞİDDET MEŞRU MUDUR?	s268
İSLAM DİNİ, SAVAŞ DİNİ Mİ BARIŞ DİNİ Mİ?	s270
KAYNAKÇA	s279

ÖNSÖZ

“Dicle ve Fırat kıyılarından Atlantik Okyanusu’na kadar yirmi memleketin Araplaşması; Kuzey Afrika’sından gitmiş Latin Batı ile Arap olmuş Doğu arasındaki bağların kopması; Viyana önlerine dayanan Osmanlı İmparatorluğu’na kadar sayısız Müslüman devlet ve imparatorluk; Atlılar ve denizciler, tüccarlar, korsanlar, sanatçılar ve mimarlar, Kurtuba Camisi ve Tac Mahal, hep, hep, Hazreti Muhammed’ten kaynaklanmaktadır.”

Maxime Rodinson ünlü “Muhammed” kitabında Hz. Muhammed’in önemini anlatırken, böyle diyor-du. Güzel bir tanım ama eksik denebilir.

İstanbul’un eşsiz güzellikteki camilerini, Avrupa’da yaşayan milyonlarca Müslümanı, her yıl Kâbe’yi ziyaret etmek isteyen milyonlarca hacı adayını, belki de dünya genelinde sayısı milyonları aşan camileri dolduran on milyonlarca inananı ve dini öne çıkaran siyasetleriyle Müslüman ülkelerde yıllarca iktidarlarını sürdüren siyasi oluşumları da eklemek gerekir bu paragrafa. Ayrıca halen sayıları 50’den fazla ülkede İslam

dininin yarattığı milyar dolarlık bütçeli dini kurumları ve on binlerce ibadethaneyi de unutmamak gerekir.

Ve tabii bunlara dünyanın dört bir köşesinde yaşayan adı İslam kökenli milyonlarca Mehmet'i, Talip'i, Ali'yi, Osman'ı ve Ömer'i de eklemek gerek. Sadece Ayşe isminin, Türkiye'de yaklaşık bir milyon kadında yaşadığını da unutmayalım.

Evet, bunlar hep, hep, hep Hz. Muhammed'den ve onun aracılığıyla dünyaya gelen "Kur'an"dan ve İslam dininden kaynaklanıyor.

Dindar bir dostum, sayıları 10'u bulan kitaplarımdan birini götürdüğüm gün şöyle dedi:

"Neden Müslümanlık konusunda bir kitap yazmıyorsun? Sen araştırmacı bir gazetecisin. Bugüne kadar değişik konularda dokuz kitap yazdın. Bu konuyu da araştırıp yazabilirsin."

Doğrusu o ana kadar böyle bir şeyi hiç düşünmemiştim, şaşırdım.

"Nasıl yani?" dedim

"Mesela Hazreti Muhammed'in eşi Ayşe ile ilgili bir kitap yazabilirsin. Ya da İslam Tarihi'nde 1400 yıldır konuşulan başka bir konuyu ele alabilirsin. Neler olmuş, işin aslı nedir, kim nasıl değerlendirmiş diye."

“Ama” dedim, “Ben dini bir eğitim almadım ki, bu konuları herkes kadar biliyorum.”

“Daha iyi ya” diye yanıt verdi dostum, “Toplumun geneli senin gibi, konu ile ilgili özel eğitim almamış durumda. Ama her zaman biliriz ki gazeteciler bir konuyu başka meslek insanlarına göre daha iyi araştırıp, daha iyi yansıtırılar. Ana akımdan gelen bir gazeteci olarak konuyu araştırıp, herkesin anlayabileceği şekilde kaleme alabilirsin. Tek yapacağın kutsala saygı göstermek ve tarafsız kalmak. Zaten İslam Tarihi ve Hazreti Muhammed’in hayatı için birkaç temel kitap var, bunlar da yüzlerce yıl önceden gelen İbn İshak, İbn İsham ve İbn Sad. Ama bence işe Maxime Rodinson’un Peygamber’i konu alan kitabı ile başlayabilirsin.”

“Kutsala saygı” zaten bir gazeteci olarak benim yıllardır savunduğum bir ilke.

Hatırlayanlar olabilir; 2005 yılında (30 Eylül) Danimarka’da yayın yapan Jyllands-Posten isimli bir gazete Hazreti Muhammed’i tasvir eder 12 farklı karikatür yayımlamış, Müslümanlar bunu “Peygamber’e hakaret” olarak algılamış büyük tartışma yaşanmış, protesto gösterileri olmuştu. Ben o zaman Hürriyet Gazetesi’nin ombudsmanı (yani okur temsilcisi) idim. Tesadüfen o günlerde bir grup “gazete ombudsmanı”, yani “okur temsilcisi” olarak Londra’da bir genel kurul yapıyorduk. Bu genel kurul da ünlü İngiliz

Guardian Gazetesi'ne ait hemen karşısındaki gazete müzesinde yapıliyordu.

Hatta yine tesadüfe bakın ki, o gün ben Hürriyet Gazetesi'nin Ombudsmanı olarak, Yavuz Baydar da Milliyet Gazetesi'nin Ombudsmanı olarak Guardian Gazetesi'nin Yazı İşlerini ziyarete gitmiştik. Aynı gün karikatürleri yayımladıkları için Danimarka Gazetesi tehditler alıyordu ve Avrupa'nın diğer ülkelerinde bazı gazeteler de bu tehditlere karşı aynı karikatürleri yayımlayıp, destek vermeyi tartışıyorlardı. Bizim gittiğimiz gün de The Guardian aynı konuyu tartışıp, karikatürleri yayımlayıp yayımlamama kararını alacaktı.

Doğrusu böyle bir karar günü olduğunu pek de bilmeden sabah erkenden Guardian'a gittik, amacımız orada gazetenin o yıllardaki ombudsmanı İan Mayes ve Yayın Yönetmeni Alan Rusbridger ile görüşmekti. Bizi çok sıcak karşıladılar. Yayın Yönetmeni konuyu açtı ve "Birazdan sabah toplantımızda Hazreti Muhammed karikatürleri konusunu tartışacağız. Sizin de katılmanızı rica ediyorum" dedi. Birer Müslüman ve Müslüman ülke gazetecisi olarak bizim de görüşlerimizi almak istiyordu.

Bizim için bulunmaz bir fırsattı böyle bir toplantıya katılmak ve tartışmaları dinlemek.

Yayın Yönetmeni Alan Rusbridger'in odasında oturuyorduk, bir anda odanın bir yanındaki duvar

açıldı, oda salonun bir parçası oldu, masa da büyüdü. Meğer oda portatifmiş, toplantı yapılacağı zaman yandaki duvar salona açılıyormuş. (Bizim o yıllardaki şatafatlı gazete binalarının yanında, dünyanın en önemli gazetesinin, en önemli toplantı salonunun, böyle portatif olduğunu da görmüş olduk.)

Konu hassas olduğu için gazete için de olağanüstü bir gündü. Hemen hemen gazetenin tüm editoryal çalışanları toplantıyı izlemeye davet edilmişti. Normal günlerde katılan sayısı az olduğundan toplantı masası üyelerine yetiyordu ama herkes çağrıldığı için oturanların yanında iki üç misli insan ayakta duruyordu.

Yayın Yönetmeni Alan Rusbridger toplantıyı açtı ve “Arkadaşlar biliyorsunuz, Avrupa ülkelerinde Danimarka Gazetesi’ne destek amacıyla karikatürlerin yayımlanmasına yönelik bir kampanya var. Birçok ülkeden gazeteler yayımlayacaklarını söylediler, bazıları da bugün itibarıyla yayımladı bile. Konuyu bize de sordular. Bir karar almamız lazım. Ne yapalım? Siz ne düşünüyorsunuz?”

Sonra da sırayla, toplantıya her katılana söz verdi.

İngiliz gazeteciler, başka kültür ve kutsal değerlere saygı açısından Avrupa’nın öteki ülkelerine göre daha “makul” karar almalarıyla tanınıyor. Bunun ötesinde Guardian Gazetesi zaten her zaman her şeyi çok ince

aleyip, sık dokuyan çok saygın bir gazete. (Bu özellikleri nedeniyle de 2021 yılı itibarıyla 181 ülkeden bir milyon dijital aboneye bile ulaştı.) Toplantı sonunda gazetecilerin çoğu karikatürlerin yayımlanmamasını istedi, bazıları “Her şeyi yayımlamak doğru değil” dedi. Arada “Yayımlayalım, aksi halde ifade özgürlüğü zarar görür” diyenler de oldu. Rusbridger sonra da bize döndü ve görüşlerimizi sordu.

Ben özetle şöyle dediğimi hatırlıyorum:

“Tabii ki ifade özgürlüğü esastır ama gazetelerin ve gazetecilerin görevi toplumu olanlardan haberdar etmek, onlara haber sağlamakla sınırlı. Yoksa okurları üzmemek, kızdırmak, onların kutsal saydıklarına dokunmak, bile bile insanları rahatsız etmek, gazetecilik değil. Bu nedenle yayımlanması taraftarı değilim.”

O dönemin Milliyet Gazetesi ombudsmanı olan Yavuz Baydar da ‘Yayımlanmaması’ yönünde görüş belirtti.

Herkesi dinledikten sonra Yayın Yönetmeni Rusbridger konunun öğleden sonra yapılacak ikinci ve daha üst düzeydeki bir toplantıda sonuçlandırılacağını söyledi. Ve günün sonunda Guardian Gazetesi, pek çok Avrupa gazetesinin aksine karikatürleri yayımlamama kararı aldı.

“Kutsala saygı” göstermek gerektiği görüşünü hep savundum. İnsanlar neyi kutsal sayıyorlarsa, ona saygılı olmak gerekir. İfade özgürlüğü, “Kutsal sayılan

değerlere” sataşma hakkını kimseye vermez. Tabii ki eleştiri olabilir, farklı açılardan bakmak söz konusu olabilir, eksik veya yanlış varsa dile getirilebilir, hatta eleştiriler sert de olabilir ama bu hiçbir zaman karşıdakini rencide edici boyutlara ulaşmamalı.

Dostumun “Din”le ilgili kitap yazma önerisini düşünürken, tüm bunlar aklımdan geçti.

Bilindiği gibi günümüz dünyasında büyük bir “İslamafobi” yaşanıyor.

Ve İslam karşıtları, özellikle Irak ve Suriye’de bir “İslam Devleti” kurma adına yola çıkıp, şiddet uygulayan IŞİD’in de olumsuz atmosferiyle “İslamafobi”yi alabildiğine körüklüyor.

İslam dininin bir zamanlar, dünya üzerinde bilime katkıda bulunduğu, hüner ve yaratıcılıkta 600 ile 1500 yılları arasında Yakındoğu’nun, Batı’dan üstün durumda olduğu, Orta Çağ’ın karanlık dönemlerinde, Hristiyanlar “Cadı Avı”na çıkarken, matematikte, cebirde, geometride yeniliklere imza attıkları, uygulama hastanelerinde insanları tedavi ettikleri, özel bir enstitü olarak Rasathanе’nin İslam dünyasında doğduğu unutuluyor.

İslam'ı kötü göstermek isteyenlerin sığındığı argümanların başında "İslam'ın şiddet dini olduğu" iddiası var. Ayrıca İslam'ın kadınları "alt sınıfta" tuttuğu, "yok saydığı" şeklindeki görüşler de taraftar buluyor.

Oysa bir de madalyonun öteki yüzü var.

Yahudiler bir Hristiyan ülke olan İspanya'dan kaçtıklarında kucak açan İslam halifesi Osmanlı padişahları olmuştur.

"Kadın karşıtı" denilen İslam ortaya çıktığı dönemde, küçük kız çocuklarının toprağa diri diri gömülmesini önleyen, "devrimci" bir hareket idi.

Batı medeniyeti köleliği ve ırk ayrımını neredeyse 20'inci yüzyıla kadar taşıırken İslam dini bundan 1500 yıl önce tüm inananlarına "Kölelerinizi azat edin", "Öldürmeyin", "Çalmayın", "Kötülük yapmayın" emirlerini vermişti.

İslam'ın bu denli etkili olmasının gerisinde pek çok kadının rolü de vardı.

En başka Hz. Muhammed'in ilk eşi ve çocuklarının annesi Hatice vardı.

Sonra üçüncü eşi Ayşe, Peygamber'in en büyük yardımcılardan biriydi, rivayet ettiği "Hadislerle" dinin temellerine katkı sağlıyordu, öncü ve lider bir kadındı.

Ancak tüm bunlar "İslamafobi" dalgasının hızını kesmeye yetmiyor.

Türkiye’de ve büyük ölçüde özellikle Müslümanlık, Peygamber ve bunlarla ilgili her şey, belli bir kesim tarafından inceleniyor. Oysa konunun daha “Ana akım” ortamda da tartışılmaya ihtiyacı var.

İşte bu kitabın yazılma fikrinin öyküsü böyle başladı.

Batılı yazarların yaptığı gibi, Hazreti Muhammed’e sadece ön adıyla hitap etmenin, mütedeyyin insanlar tarafından yakışsız bulunduğunu biliyorum ve ben de buna inanıyorum. Bu yüzden bundan tamamen kaçındım.

Olayları başlıklar halinde alıp, hangi kaynaktan nasıl yer aldığını aktardım. Hiçbir yorum katmamaya özen gösterdim.

Dünyayı bu kadar etkileyen İslamiyet ve onun Peygamberi Hz. Muhammed’den sonra bu inançta en önemli iki kadından biri, Peygamber’in ilk eşi Hatice ile birlikte Ayşe’dir.

Ayşe, Hz. Muhammed’in eşi olmasının yanı sıra İslamiyete inanan 19’uncu kişi, Kur’an’ı ezbere okuyan Peygamber’in iki karısından biri ve ayrıca günümüzde “Sarih” kabul edilen Hz. Muhammed’in önemli sayıda Hadis’inin de kaynağıdır.

Hiz. Muhammed, onun evinde, onun kollarında ölürken kimse sonraki yıllarda eşinin İslam uğruna savaşlara gireceğini ve dindeki bölünmelerin tarafı olacağını bilmiyordu. Peygamber’in mezarı da Ayşe’nin odasının içine kazıldı. Ve türbesi onun evinde yükseldi.

Sünniler Ayşe'nin, Peygamber'in ilk eşi ve çocuklarının annesi Haticeden sonra en sevdiği karısı olduğuna inanıyor. Onu diğer eşleriyle birlikte Peygamber'in eşi (Ümmü'l-Mu'minin) ve aile bireylerinden biri (ehli beyt) arasında görüyorlar.

Ancak Şiiler ise Ayşe'ye Sünnilerden farklı bakıyor. Ayşe'nin, Peygamber'in ölümünden yıllar sonra “Cemel Vakası” olarak bilinen Basra savaşında Hz. Ali'nin ordusuyla savaşması ve ona karşı gelmesini eleştiriyorlar.

Mezhepsel tartışmaların göbeğinde de Ayşe var.

İşte bu kitapta, tüm bu olayları, kaynaklarına atıfta bulunarak araştırmaya ve aktarmaya çalıştım.

Kitapta da göreceksiniz, alıntılanan Kur'an ayetleri için, yıllar önce Habertürk Gazetesi'nde birlikte çalıştığımız, yazdığı kitaplar, odamda neredeyse bir rafı dolduran Prof. Bayraktar Bayraklı'nın mealinden yararlandım, kendisine teşekkür ederim.

Görüşlerine başvurduğum ve kendilerinden alıntı yaptığım tüm akademisyen ve alimlere teşekkür ederim.

Ve tabii bir süre yine aynı gazetede çalıştığımız rahmetli Prof. Dr. Yaşar Nuri Öztürk'ü rahmetle anıyorum.

Saygılarımla.

24 Ağustos 2022

Doğan SATMIŞ